

TEATRIKIRI

Sevilla nutikast habemeajajast

Selle loo pani kirja algul Beaumarchais. Siis leidis aga andekas sulemees Sterbini, et komöödiast saab tore koomilise ooperi libreto. Teostaski selle. Libreto meeldis kuulsale helimeistrile Rossinile ja kuna tal oli Rooma ooperiteatrit ooperile tellimus saigi teoks ooper „Sevilla habemeajaja“, mis juba teist sajandit oma sädeleva muusika ja niisama sädeleva humoorika sündmustikuga on üks armastatumaid, kui mitte ütelda kõige populaarsem koomiline ooper.

Oieti juhtus see lõbus lugu Sevilla habemeajajaga juba mõni aeg tagasi. Ma arvan, et märkides koomilise ooperi „Sevilla habemeajaja“ tegevusaega „mõni aeg tagasi“ ei lähe ma tülli selle asjatundliku inimesega, kes Riiklikus Teatris „Estonia“ müüdava ooperi kavalehe koostas. Kava all seisab nimelt suure kirjaga ooperi kohta: „Aeg — 8. sajand“. Kava koostaja jättis oma arvamuse ooperi tegevusaja kohta aga selle lavastajale kõrva sosistamata ja nii vehibki nüüd ooperi esimene armastaja krahv Almaviva „Estonia“ laval uljalt püstoliga ringi mõnisada aastat enne püssirohu leiutamist. Aga võib-olla leiutati enne püstol ja siis püssirohi, kes neid vanu asju enam nii täpselt mäletab.

„Sevilla habemeajaja“ sisu ümberjutustamine oleks kindlasti ajalehe ruumiga kergemeelitemine, sest kes ei teaks seda. Ooperit vaatama minnes sirvisin mõttes aga üsna analüüsivalt selle sisu veel kord läbi, sest ooperi lavastajad lubasid seekord anda lavastuse, kus „Sevilla habemeajaja“ sotsiaalseid motive eriti „rõhutatakse“.

Kahju senjorid Rossini ja Sterbini, kes te küll oma ajastu kõrgema seisuse ironiseerijaina silma palstate, et te seda soovi ei osanud ette näha. Nüüd tuli „Estonia“ lavastajal seetõttu maadelda üpris suurte raskustega, et suuta teie oope-

ris sotsiaalseid motive näidata, mida seal tegelikult ei ole, sest ooperi järgi omas 18. sajandi Sevilla vaid lõbutsevaid aadlikke ja kullaahneid habemeajajaid, ja näib, et seal polnudki mingit sotsiaalset ülekohut.

Mis selles ooperis siis on? On tegevus 18. sajandil (siiski). On Sevilla krahvid ja linna-aadlikud, naeruväärsed oma kergatslikkuses ja tühisuses. Domineerivad kerged armuseiklused, aetakse tühje ja laimujutte, lauldakse kallimaile serenaade, ollakse ühe sõnaga ideetud olesklejad Sevilla krahvide ja linna-härrade näol, keda nupukas habemeajaja oma kauka rikastamiseks oivaliselt ära kasutab. Ta annab krahv Almavivale nõu lüüa üle doktor Bartololt selle hoolalune rikas pärijanna, keda Bartolo ise heameelega näeks oma kaasana. Ja pärast keerukaid situatioone ja ka äpardumisi õnnestubki see.

Mis on selle ooperi väärtused? Kahtlemata sädelev muusika ja Sevilla linna-aadli vaimse tühisuse näitamine koos lopsaka huumoriga.

Selle tõekspidamise juurde jõudsingi, kui „Estonia“ peadirigent P. Nigula asus orkestrijuhupulti ja algas paljutuntud avamäng. Aga mis oli täna „Estonia“ orkestriga? „Sevilla habemeajaja“ muusikat on võrreldud peene tikandornamendiga. Täna kuuldav muusikaline ornament, peale selle, et näib vildak, tundub olevat tikitud nagu kotinõelaga. Kui-dagi lohisevalt ja ebapuhtalt kulges algul kuulsa ooperi muusika. Aga edasi asi paranes (vist mängiti pillid soojaks, arvas keegi sosinal tagumisest reast).

Lavale sisenes rühm musta mantliga mehi. Nagu hiljem selgus, polnud tegu siiski maanteerõõvlitega mõnest rõõvlitjuust, vaid need olid Sevilla moosekandid. Siis esildus veel üks lihtsa olemisega ja päris sümpaatne meesterahvas. Varsti

ilmneski, et see on krahv Almaviva, tenor Heino Otto kehistuses. Järgneb serenaad Rosinale ja ilmubki lavale... mäletavasti mitte Rosina, kes on siiski selleks liiga kelm naisterahvas, et kohe pärast esimest serenaadi Almavivale kaela langeda... ilmub lavale hoopis toredoor, vabandust, ma mõtlesin ikka habemeajaja, nimikangelane ise.

Meie teenelise kunstniku Tiit Kuusiku lauldud Figaro-kavatiini on tore kuulata. Meisterlaulja! Milles on aga viga, et selle ooperi sündmustikuga mitte kursis olev naaber arvas, et lavale sisenes toredoor (ooperist „Carmen“)?

Seepärast, et Tiit Kuusik, kui võrd hea oli ta vokaalselt, oli sedavõrd mitte usutav mänguliselt Figarona. Meie ei teadnud, kas selline Figaro oli laulja või lavastaja Tugolessovi looming, etteheide oleks aga õigustatud ka lavastajale. See Figaro on jõuline, isegi kohati dramaatiline, puudub kergatslik, kuid kaval lipitseja, kes peaks olema ooperi peakuju. Ja kui siis see habemeajaja sugugi mitte kavalait-lipitsevalt käitub oma ohvri krahv Almavivaga, on see küll „Sevilla habemeajaja“ loogilise sisukäigu vastu, aga jääb usutavaks. Sellepärast, et Heino Otto krahvlikkus, mida tegelikult üldse pole, ei inspireeri Figarot temaga paremini käituma kui näiteks mõne naabrist habemeajajaselliga, kellel juhuslikult on palju kulda.

Et don Almaviva laul kohe Rosinat ei äratanud, sellest ei tekkinud teatripublikul pettumust, sest Almavival on oma lauluga ilmselt nii palju vokaaltehnilisi raskusi, et tal polnud aega laulu sisule ja selle esitamisel mängule mõelda. Selge: laul jättis Rosina külmaks. Kui Rosina pärast siiski armus, pidi ta ju seda tegema, sest ooper näeb nii ette.

Kahest ooperitegelasest on räägitud, räägime ka kolmandast, Rosinast noore koloratuurlaulja Veera Neeluse kehistuses.

Kui Rosina esitas oma esimest aariat, oli saal vaikne, peale ühe naiskodaniku mu selja taga. See näis olevat ka laulja, sest ta sosistas oma kaaslasel: „Tal ei

ole ju üldse hingamist, laulab täiesti ilma tehnikata.“

Rosina laulu lõppedes vallandus aplaus, Ja mul oli heameel, et ka see kõneleja naiskodanik aplodeeris. Vist leidis tema-gi, kadedusest hoolimata, et annaks tulevik meile veelgi selliseid ilma „tehnikata“ lauljaid, kes siiski omavad häält ja oskavad nii laulda, nagu peab koloratuurlaulja laulma. Tema häälele andestame algul ka mängulise külje tagasihoidlikkuse.

Laval askeldab ringi veel kaks äärmiselt vastikut ja basiimpaatset tegelast — doktor Bartolo Ott Raukase ja muusika-õpetaja-laimujutuvestja Basilio Aro Pärna kehistuses. Tänu nendele on ooperis pisut seda särtsu, mis peaks olema nane koomilisele ooperile.

Mõlemad teevad oma osa mõnustasti, tublilt vokaalselt ja sobivalt mängult. Neilegi ütleme aitäh, nagu sobivaile vähemate osade kandjaile Bertale M. Poola, Fiorillole A. Aasma, Ambrosiole A. Vallimäe ja ohvitserile I. Kuusemetsa kehistuses.

Veel on kellelgi suuri teeneid, et lavastus sai päris sooja poolehoiu osaliseks, vaatamata sellele, et mänguline külg pisut takerdus, polnud nii elurõõmus ja sädelev kui Rossini muusika. See keegi on noor dekorator A. Peek, uustulnuk „Estonias“. Dekoratsiooni loomisel on ilmselt palju mõteldud ja vaeva nähtud. Tagajärg on, et kunstnikku tuleb õnnitleda tõesti tubli saavutuse puhul. Juba esimene tänavapilt on haruldaselt õnnestunud oma reljeefsuses ja sügavuses. Pole ka põlatud vaeva tuua teise pildi tegevus doktor Bartolo toa asemel aeda, mis on uudne, aga rikastab ooperi dekoratiivset nägu ja annab ka näitlejatele avarama tegevusvälja. Ilmelt vaesem on doktor Bartolo tuba, kuid sellise lühuri tuba võis oma sisustusest ka tagasihoidlik olla.

Eesriie langeb, aplaus — ja „Sevilla habemeajaja“ ongi nähtud-kuuldud. „Pole viga“, lausus keegi teatrist tõtleja, „läheb ka nii — kuigi mänguliselt ja kohati ka vokaalselt oleks võinud parem olla.“

Respekteeerime öeldud selle parandusega, et „oleks pidanud parem olema“.

REIN NUGIS